

prikazi–recenzije

Book Reviews – Critiques

Antonino Franco, *Marie–Dominique Chenu*. Zagreb: Kršćanska sadašnjost, 2016, 147 str.

Autor knjige Antonino Franco, istraživač na Institutu za religijske znanosti u Acirealaeu (Sicilija) i predavač fundamentalne teologije na Sicilijanskom teološkom učilištu, pokušao je predočiti u studiji kratki prikaz ideja Marie–Dominiquea Chenua OP (1895.–1990.). Autor je osobno poznao Chenua te je uz navedenu studiju napisao druge studije u kojima se bavi teološkim doprinosom Chenua.

Studija je podijeljena u dva dijela, u kojima autor nastoji opisati razvoj teološke misli u kontekstu vremena i prilika u kojima se Chenu nalazio. U prvom dijelu studije opisuje razvojni put jedne teologije u osam poglavlja. Kroz poglavlja se opisuju određeni dijelovi života, počevši s izobrazbom na Papinskom učilištu Angelicum u Rimu i uvjetima koji su uvjetovali razvoj „prvog Chenua“. Chenujev povratak sa studija, u teološku školu Le Saulchoir utjecao je na obnovu teologije, plodno razdoblje za školu kada se teolozi bave ne–dualističkim odnosom između naravi i milosti tražeći u događajima mogućnost otvaranja milosti. Zbog drugačijeg pristupa teologiji u studiji *Una scuola di teologia* Chenu je morao 1938. potpisati deset teza, a četiri godine kasnije Sveti Oficij studiju je stavio na *Index librorum prohibitorum*. Chenu se sljedećih godina prije Koncila bavio uključivanjem u radničke

sredine, držao je tečajeve na Sorbonni i pisao članke.

U poglavlju *Priprema i prvi koraci Koncila* autor napominje važnost misli Chenueva nastojanja da koncilaska Crkva oslobodi Božju riječ onih povijesno–kulturnih naslaga koje su ju učinile previše vezanom za povijesne prilike iz prošlosti, stavljale izvan sadašnje povijesti, oduzimajući joj tako da dade ploda u životu ljudi. Važan Chenujev doprinos na Koncilu za konstituciju *Gaudium et spes* vidi se iz činjenice da je oslobodio kršćansko poimanje čovjeka od svakog oblika angelizma, smještajući ga u povijest. U postkoncilskim godinama u središtu teoloških istraživanja nalaze se dva pojma: ortodoksija i ortopraksija. Tvrdeći da život kršćanske zajednice, kroz svjedočenje evanđelja u povijesti (ortopraksija), postaje također mjesto teoloških razumijevanja (ortodoksija), prostor u kojem se riječ uvijek iznova razumijeva.

U drugom dijelu knjige predstavljen je Chenujev članak *Postition de la theologie* u tri tematske cjeline: *Teološka znanost*, *Konstrukcija teologije* i *Teologalni red*. U teološkoj znanosti vjera često trpi od znanosti, jer znanost polazi od pretpostavka koje su dokazane, a Chenu smatra da vjera znači pristanak na određeno svjedočenje o nekom odsutnom objektu. Konstrukcija teologije prema Chenuu označena je u riječima „dan“ i „konstruiran“. U riječi „dan“ označeno je sve što nadilazi ljudske mogućnosti, nauk koji čovjek prima izvana i biva upisan u samu čovjekovu narav. Dok konstruiranost označava živu inkorporaciju svjetla u vjere u racionalne strukture, kao u divna djela duha. Poglavlje *Teologalni red* autor je podijelio u dva manja podpoglavlja: *Lažne kategorije* i *Teologalni humanizam*. U lažne kategorije spada teologija koja nema objektivni ili psihološki temelj, postaje intelektualna igra, napose neumjesna u Božjoj prisut-

nosti. Teologalni humanizam tvrdi da je teologija znanost o Bogu.

„Dva Chenua?“ Iako imamo starog medijevalistu i „mladog“ Chenua angažiranog oko najosjetljivijih pitanja u Crkvi i svijetu, zapravo se događa da je riječ o jednom teološkom putu koji se izgrađivao i nadopunjavao kroz dva različita dijela života. Smatram da upravo „jedan Chenu“ ima za ponuditi veliko blago u proučavanju teologije 20. stoljeća i biti putokaz za nova teološka istraživanja.

Ivan Božić

Walter Kasper, *Martin Luther. Ekumenska perspektiva*. Zagreb: Kršćanska sadašnjost, 2017, 90 str.

Kardinal Walter Kasper, profesor dogmatike, bio je predsjednik Papinskog vijeća za promicanje jedinstva kršćana i Komisije za vjerske odnose sa židovstvom te član Kongregacije za nauku vjere i Kongregacije za istočne Crkve. Glavni je autor prvog sveska Katoličkog katekizma za odrasle i glavni izdavač trećeg izdanja *Leksikona za teologiju i Crkvu*. U svojem prvom nagovoru uz molitvu *Andeo Gospodnji* papa Franjo za čitanje je preporučio Kasperovu knjigu *Milosrde: Temeljni pojam evanđelja — ključ kršćanskog života*.

Knjiga *Martin Luther: Ekumenska perspektiva* temelji se na predavanjima koje je kardinal Kasper održao 18. siječnja 2016. godine na Humboldtovu sveučilištu u Berlinu. Za Lutherove tekstove u pravilu je korišteno Weimarsko izdanje (WA): *D. Martin Luther Werke*, 120 svezaka, Weimar, 1883.–2009.

Nakon uvoda *Mnoge slike o Lutheru i nepoznati Luther* naći ćemo sljedeća poglavlja: *Prijelazno doba propadanja i novog zamaha; Lutherova težnja: evanđeoska obnova kršćanstva; Nastanak i kraj konfesionalnog razdoblja; Luther*

i duh novog vijeka; Ekumensko razdoblje kao ponovno otkrivanje katoliciteta; Ekumenska aktualnost Martina Lutera; Ekumenizam milosrda — pogled u budućnost.

Prošlo je 500 godina od početka reformacije. Od tada pa do danas nastale su mnoge slike o Lutheru: Luther kao reformator, Luther kao borac za razum i slobodu itd. Autor ističe kako sam Luther nije bio ekumenist, što bi mnogima danas moglo zvučati iznenađujuće.

Važno je imati u vidu vrijeme u kojem je Luther živio, bio je to kraj srednjeg vijeka. U Crkvi bijahu prisutni mnogi problemi; papinstvo je trpjelo zbog zapadnog raskola, a teologija puna je nejasnoća. Također, otkriven je novi svijet: Amerika. Kardinal Kasper govori kako je u Crkvi tog vremena postojala reformacija i prije Lutera.

Lutherov egzistencijalni problem bijaše kako zadobiti Božje milosrde. Autor smatra da je iza 95 teza o oprostumu stajala Lutherova katolička čežnja. Teze nisu bile zamišljene kao početna točka odvajanja od Crkve, nego kao poziv na akademsku raspravu.

Kardinal Kasper objašnjava kako je Luther u želji za obnovom Crkve postao reformator. Tadašnjeg papu smatrao je Antikristom, i to iz više razloga. Nadalje, Luther je odbacio sakramentalni poredak katoličke Crkve, a svoju je reformu Luther predao u ruke plemstva.

Je li govor o Lutheru kao začetniku duhovne slobode i stjegonoši novog vijeka valjan? Humanizam koji je bio aktualan u doba reformacije zasigurno bijaše šokiran Lutherovom izjavom da je čovjek jahaća životinja koju jaše ili Bog ili davao. Kardinal Kasper uvjeren je kako reformacija u Crkvi 16. stoljeća nije reakcija na Lutera, nego proces koji je započeo prije njega.

Razdvojenost između protestanata i katolika pokušava popraviti ekumenizam. Autor smatra kako je u tom pro-